

Analyse van Hasselt a.d.h.v. het ROI

model voor de meting van de beleidsefficiëntie,

ontwikkeld in opdracht van KHLeuven, departement Echo

KHLeuven
Departement ECHO
Hertogstraat 178
B-3001 Heverlee
+32 (0)16 375 306
www.khleuven.be

Onderzoekers:
- Peggy Goovaerts
- Hannes Van Biesbroeck
- Tim Van Tilt

Analyse Hasselt

Inleiding

Deze analyse kwam tot stand in het kader van een tweejarig praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek (PWO) bij de Katholieke Hogeschool Leuven. De onderzoekers zijn: Peggy Goovaerts, Hannes Van Biesbroeck en Tim Van Tilt. Om onderzoek en onderwijs te integreren, werden drie studenten, Kenneth Greefs, Didier Bats en Ben Stegen ingeschakeld bij de uitvoering ervan.

Het opdracht van het onderzoek was het ontwikkelen van een instrument om de effectiviteit en efficiëntie van citymarketing te meten. Citymarketing wordt in deze onderzoeksopzet gedefinieerd als al de inspanningen die de stad levert om zijn doelgroepen (bewoners, bedrijven, bezoekers) te behouden en aan te trekken. Deze activiteiten kunnen ondergebracht worden in tien beleidsdomeinen: vrije tijd, toerisme, wonen, onderwijs, bedrijven, werken, infrastructuur-netheid, mobiliteit, veiligheid en zorg - sociaal. Het model dat ontwikkeld werd, werd toegepast op zes steden: Leuven, Mechelen, Hasselt, Antwerpen, Gent en Roeselare.

Het model werd uitgewerkt in een Excel-sheet waarbij per beleidsdomein drie tabs per beleidsdomein worden opgenomen. Op de hoofdtab (= eerste tab) komen de prestatieparameters, een samenvatting van de financiële gegevens en een analyse van de gegevens, de tweede tab is een detailtab met de uitgebreide financiële gegevens. Een derde tabblad geeft een verschilanalyse (de verschillen tussen de stad en het gemiddelde van de zes steden, zowel voor de prestatieparameters als voor de financiële gegevens, als voor de return on investment-berekeningen). Er is ook nog een vierde tabblad per beleidsdomein waarop per prestatieparameter de bron vermeld is.

Hiervoor werden enkel secundaire bronnen gehanteerd, waarvan de meest gebruikte de volgende zijn: de stadsmonitor (Agentschap voor Binnenlands Bestuur), de gemeentelijke profielschets (Studiedienst van de Vlaamse regering), Sectorrapporten van de VDAB – Studiedienst, Expertisecentrum Arbeidsmarktmonitoring - Steunpunt Werk en Sociale Economie, Toerisme Vlaanderen en het Nationaal instituut voor statistiek (NIS). Indien beschikbaar, worden de gegevens weergegeven voor de periode 2009-2011.

Per beleidsdomein worden ten eerste de prestatieparameters besproken (2009-2011). Voorbeelden hiervan zijn: tevredenheidscijfers over bijvoorbeeld het vrijetijdsaanbod, de staat van de wegen, percentages van bijvoorbeeld het aantal inwoners met buurtproblemen en de overlevingsgraad van ondernemingen, indexen zoals de economic decision power en het aantal verkeersongevallen, waarbij 2003 gelijkgesteld wordt aan 100%, absolute cijfers bijvoorbeeld van het aantal inwoners, het aantal hotelovernachtingen...

Ten tweede komen de financiële gegevens aan bod. We hebben gebruik gemaakt van de vastgelegde rechten uit de begrotingsrekeningen. Deze stukken zijn openbaar en kunnen opgevraagd worden bij de steden.

- Volgende gegevens komen er in voor en hebben we ook opgenomen in het model: gewone uitgaven en gewone kosten, buitengewone uitgaven en buitengewone kosten.
- De *gewone dienst* (G.U. en G.O.) bestaat uit alle ontvangsten en uitgaven die ten minste eenmaal per financieel dienstjaar voorkomen en die de gemeente regelmatige inkomsten en een regelmatige werking waarborgen met inbegrip van de periodieke aflossing van de schuld.
- De *buitengewone dienst* bestaat uit alle ontvangsten en uitgaven die rechtstreeks op een duurzame wijze invloed hebben op de omvang, de waarde of de instandhouding van het patrimonium van de gemeente (uitgezonderd de normale onderhoudswerken), de voor dat doel toegestane toelagen en leningen, de deelnemingen en beleggingen op meer dan één jaar en de vervroegde terugbetalingen van de schuld.
- *Gewone ontvangsten* bestaan uit *prestaties* (ontvangsten waar de gemeente rechtstreeks een specifieke levering of dienst tegenoverstelt), *overdrachten* (de gemeente stelt er geen rechtstreekse prestatie tegenover b.v. belastingen) en *schuld* (dit zijn ontvangsten uit kapitaal b.v. intresten, dividenden, ...)
- De *gewone uitgaven* bestaan uit de personeelsuitgaven, de werkingskosten, de overdrachten (uitgaven waar de gemeente geen rechtstreekse prestatie voor terugkrijgt) en de schuld (aflossing van leningen, leningskosten, interesten, ...)
- De *buitengewone ontvangsten* bestaan uit de overdrachten (alle toelagen o.a. het investeringsfonds e.a. die door de gemeente aangewend worden ter financiering van de buitengewone uitgaven), investeringen (verkoop van investeringen die zij via kredieten op de buitengewone dienst betaald heeft...), schuld (leningen aangegaan door de gemeente, aflossing van de door de gemeente toegestane leningen, verkoop van effecten en terugbetaling van deelnemingen).
- De *buitengewone uitgaven* bestaan uit de overdrachten (de gemeente betaalt zonder hierdoor een meerwaarde van haar patrimonium te realiseren, zoals toelagen en buitengewone schadevergoedingen), de investeringen (alle duurzame aankopen en werken, dit is het grootse deel van de B.U.), schuld (leningen toegestaan door de gemeente, vervroegde aflossing van de door de gemeente aangegane leningen, aankoop van effecten, volstorting van deelnemingen)

Bij elk beleidsdomein wordt gewerkt met het saldo per inwoner van de gewone uitgaven en ontvangsten, en de buitengewone uitgaven per inwoner. De buitengewone ontvangsten werden buiten beschouwing gelaten, omdat het hier vooral gaat over de herkomst van de

gelden gebruikt voor investeringen, b.v. het ontvangen van bedrag waarvoor een lening was aangegaan voor een investering. Het opnemen van deze bedragen zou leiden tot een dubbeltelling (opheffing) van de bedragen.

Ook hier worden de gegevens weergegeven voor de periode 2009-2011, behalve voor de stad Antwerpen omdat deze stad al in 2011 overgestapt was naar de BBC-registratie en er hierdoor andere rubrieken werden gebruikt als voorheen, en een vergelijking met de andere steden ook niet direct mogelijk was.

Ten derde worden er return on investment (ROI) – cijfers berekend. Er wordt een koppeling gemaakt tussen de prestatieparameters en de financiële gegevens. Ten eerste worden ze gevisualiseerd in eenzelfde grafiek. Om deze overzichtelijk te houden, werden de prestatieparameters uitgeselecteerd, gecombineerd (opgeteld, gemiddelde, ...), of werd er een berekening op toegepast (bv. berekening van een index). De financiële gegevens werden herrekend naar reële termen van 2008, zodat een vergelijking over vier jaren mogelijk wordt. Verder werd er een ROI berekend per geselecteerd/herwerkte prestatieparameters a.h.v. de financiële gegevens naar reële waarde: hoeveel draagt elke reële uitgegeven euro per inwoner bij tot de behaalde prestatieparameter per inwoner. Uiteindelijk wordt er een globale ROI per beleidsdomein berekend.

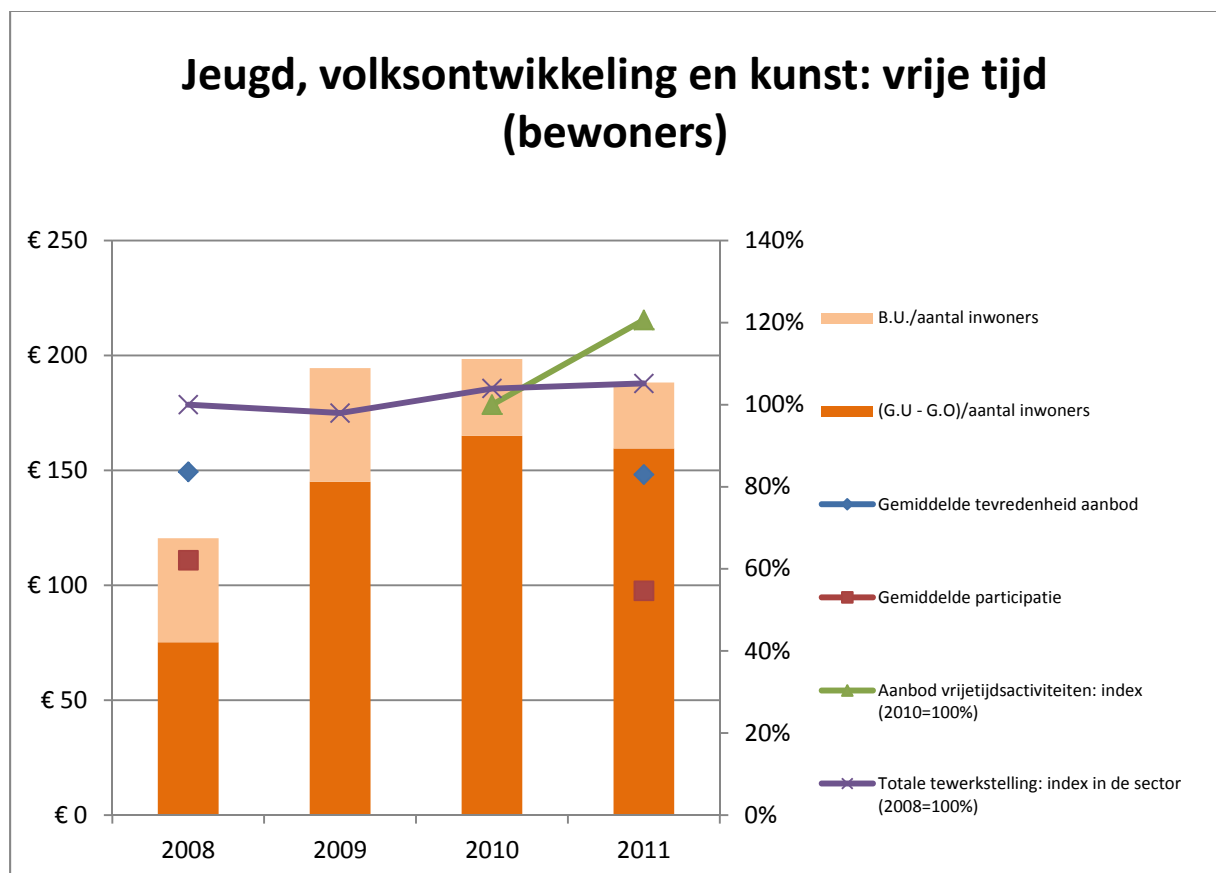
Als laatste wordt er een verschilanalyse uitgevoerd. Hierbij worden de ROI-cijfers vergeleken met de gemiddelde ROI-cijfers van de andere steden. Vervolgens wordt gekeken of de verschillen gelinkt kunnen worden aan afwijkingen t.a.v. de financiële gegevens, dan wel de prestatieparameters of een combinatie van beide.

Vrije tijd

Prestatieparameters

De tevredenheid van de bewoners over het vrijetijdsaanbod (cultuuraanbod, aanbod vrije tijd, aanbod aan recreatie, activiteiten voor ouderen in de buurt) is in de periode 2008-2011 licht gedaald (83.63% → 82.98%). Dit is het gevolg van de daling in tevredenheid over het cultuuraanbod (91.90% → 90.70%), het aanbod aan recreatie (84.20% → 83.20%) en het aanbod van activiteiten voor ouderen in de buurt (74.10% → 71.90%). De tevredenheid over het aanbod aan sport daarentegen is wel gestegen (84.30% → 86.10%). De participatie van bewoners aan cultuur en vrije tijd is gedaald (62.10% → 54.66%).

De totale tewerkstelling in de vrijetijdssector is toegenomen met 5.16% in de periode 2008-2011, en dan vooral in musea (monumentenzorg, botanische tuinen, ...), uitvoerende kunsten; en met een sterke stijging bij zelfstandigen. Slechts een zeer lichte stijging zien we bij de tewerkstelling van voeding- en drankverstrekkers en er is een daling bij de tewerkstelling in diensten voor sport en recreatie.

Financiële gegevens

Voor de financiële gegevens nemen we de rubriek “Jeugd, volksontwikkeling en kunst”. Deze rubriek heeft zowel betrekking op de vrije tijd van de bewoners als op het toerisme. Veelal staan activiteiten voor beide doelgroepen open. De netto gewone uitgaven per inwoner stijgen reëel met 15% in de periode 2008-2011. De buitengewone uitgaven per inwoner stijgen met 275%, met een stijging in 2009 en dalingen in 2010 en 2011. De buitengewone uitgaven in 2009 worden vooral gespendeerd aan de oprichting, aanpassing, uitrusting en buitengewoon onderhoud van gebouwen en gronden (van een cultureel centrum, van diverse sportcomplexen, van de openluchtaccommodatie Kapermolen en van diverse musea), en aan uitrusting en buitengewoon onderhoud van parken en plantsoenen.

Return on investment

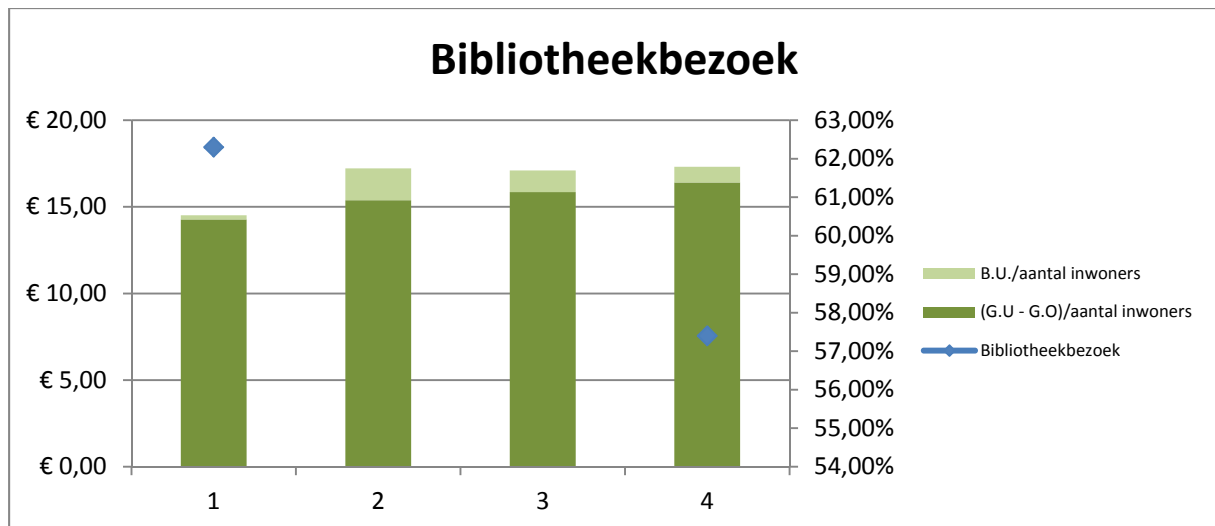
De berekende ROI-cijfers dalen; niet zozeer omdat de prestaties dalen, maar wel omdat de gespendeerde financiële middelen in verhouding sterker stijgen dan dat de prestatieparameters stijgen.

Verschilanalyse

In vergelijking met andere steden realiseert Hasselt hogere ROI's (voor de gemiddelde tevredenheid over het aanbod, de gemiddelde participatie, het aanbod en de tewerkstelling) en een hogere algemene ROI in de periode 2008-2011 is Antwerpen niet opgenomen in het gemiddelde). De waarden voor de prestatieparameters liggen over het algemeen hoger dan die van het gemiddelde, met uitzondering van het aanbod aan vrijetijdsactiviteiten en van de totale tewerkstelling (index in de sector 2008=100%).

Bibliotheek

De bibliotheek vormt een onderdeel van het vrijetijdsaanbod, maar de financiële gegevens daarvan worden onder een aparte functionele code genoteerd zodat er een aparte analyse van kan worden gemaakt. Het aantal bewoners dat een bibliotheek bezoekt is op 4 jaar met bijna 5% gedaald, ookal heeft de stad inspanningen gedaan: de bestede financiële middelen (GU-GO+BU) zijn reëel met 19% gestegen. De ROI voor de bibliotheek is dan ook gedaald met 23%. Hasselt heeft een hogere ROI voor de bibliotheek dan het gemiddelde van de andere steden.

Toerisme

Prestatieparameters

Bij de prestatieparameters van toerisme komen volgende groepen aan bod: hotels (aantal overnachtingen, capaciteit, ...), aantal jobs en vestigingen in HORECA en toerisme en in groot- en kleinhandel, transport en enkele opvallende groeipolen. Alle besproken cijfers zijn beschikbaar voor de periode 2008-2011. De besproken evoluties gaan over deze periode.

Het aantal hotelovernachtingen steeg met 18,04% (171.478 → 202.407) en het aantal aankomsten steeg met 30,93% (98.550 → 129.036). Er komen dus meer bezoekers naar Hasselt maar ze blijven gemiddeld minder lang. Het aantal uitbatingen (i.v.m. accommodatie) steeg met 14% (50 → 55), waarbij vooral het aantal uitbatingen van gastenkamers spectaculair stijgt (+37,5%). Het aantal logieseenheden stijgt met 2,97% (1410 → 1452), en dan ook vooral in de gastenkamers. De capaciteit is licht gestegen (+0,42%).

Het aantal jobs in HORECA en toerisme (dit is in hotels e.d., vakantieverblijven en andere accommodatie voor korte verblijven, kampeerterreinen en kampeerauto- en caravanterreinen, *overige* accommodatie, restaurants en mobiele eetgelegenheden, catering en overige eetgelegenheden, drinkgelegenheden, reisbureaus en reisorganisatoren, reserveringsbureaus en aanverwante activiteiten) stijgt met 1,65% (1.580 → 1.606) en dan vooral in vakantieverblijven en andere accommodaties voor kortverblijf (+28,57%), drinkgelegenheden (+25,29%), restaurants en mobiele eetgelegenheden (+9,83%) en bij de reserveringsbureaus en aanverwante activiteiten (+6,38%).

Het aantal jobs daalt in overige accommodatie (-95%), catering en overige eetgelegenheden (-36,36%), hotels en dergelijk accommodatie (-6,50%) en bij de reisbureaus en reisorganisatoren (-2,90%).

Het aantal vestigingen in HORECA en toerisme daalt licht met 1,60% (253→249). De meeste vestigingen hebben tussen 0 en 9 werknemers.

Het aantal jobs in groot- en kleinhandel is gestegen met 1,46% (5.415→5.494).

Het aantal jobs is vooral gestegen in de detailhandel in motorbrandstoffen in gespecialiseerde winkels (+271%), de groothandel in informatica- en communicatieapparatuur (+23,41%), detailhandel in andere artikelen in gespecialiseerde winkels (+8,16%), de groothandel in andere consumentenartikelen (+3,96%) en groothandel in andere machines en werktuigen en toebehoren (+3,68%).

Het aantal jobs daalde vooral in de detailhandel in voedingsmiddelen, dranken en genotsmiddelen in gespecialiseerde winkel (-16,90%) en in de overeenkomstige groothandel (-20,49%). Ook het aantal jobs in de detailhandel in ICT-apparatuur in gespecialiseerde winkels daalde (-11,21%).

De grootste deelsectoren in groot- en kleinhandel wat het aantal jobs betreft, zijn: detailhandel in andere artikelen in gespecialiseerde winkels (25,59%), de detailhandel in niet-gespecialiseerde winkels (16,13%) en de overige gespecialiseerde groothandel (10,12%).

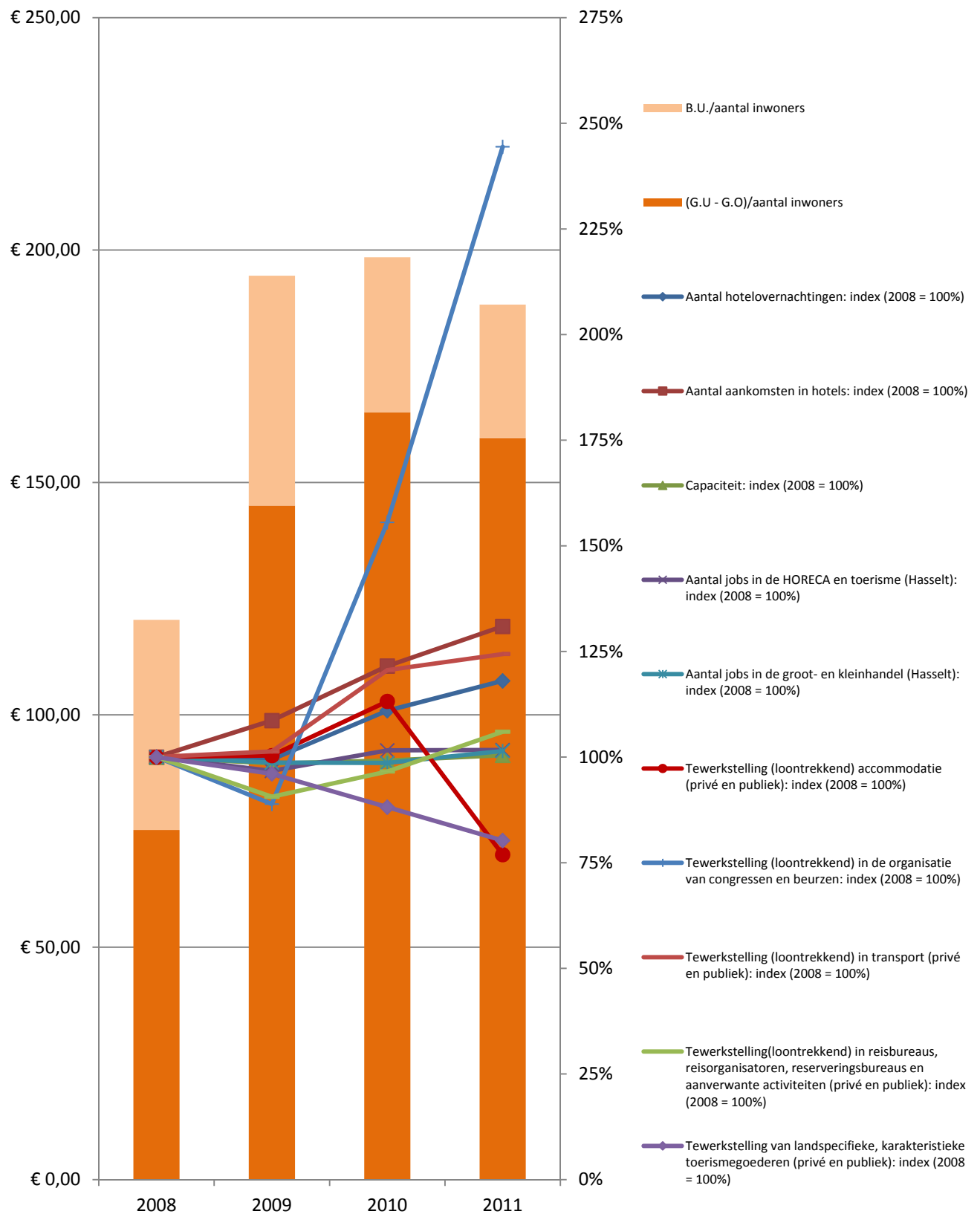
Het aantal vestigingen in groot- en kleinhandel blijft nagenoeg stabiel (-1,77%), waarbij 80,69% van de vestigingen tussen 1 en 9 werknemers tewerkstellen.

Er zijn in Hasselt enkele dalingen, maar vooral enkele stijgingen merkbaar in de tewerkstelling.

Er is een daling in de tewerkstelling van accommodatie (273 → 210). De daling in de tewerkstelling in hotels (244 → 202) en in overige accommodatie (23 → 1) zijn hierin de opvallende factoren. Ook bij de tewerkstelling van landspecifieke, karakteristieke toerismegoederen is er een daling merkbaar (76 → 61).

De belangrijkste stijging in de loontrekkende tewerkstelling is bij personenvervoer (verhuur, leasing van auto's en bestelwagens, taxi's, spoor en boot) met 24,38% (1214 → 1510). Vooral de tewerkstelling personenvervoer per spoor, m.u.v. personenvervoer per spoor binnen (voor)steden (709 → 971) is hierin een sterke stijger. De tewerkstelling in de organisatie van beurzen en congressen is gestegen met 244% (9 → 22). Als laatste vermelden we de tewerkstelling in reisbureaus, reisorganisatoren, reserveringsbureaus en aanverwante activiteiten die met 6% (117 → 124) steeg.

Jeugd, volkswontwikkeling, kunst: toerisme (bezoekers)

Financiële gegevens

De financiële gegevens voor het beleidsdomein toerisme en vrije tijd vinden we terug onder dezelfde functionele code (Jeugd, volksontwikkeling en kunst). Voor de bespreking hiervan verwijzen we naar het beleidsdomein vrije tijd.

Return on investment

Het totaal aantal jobs in de sector stijgt. Het aantal hotelovernachtingen stijgt ook. Dit in combinatie met stijgende budgetten, zorgt er voor dat de ROI's van toerisme toch dalen.

Verschilanalyse

Voor toerisme realiseert Hasselt hogere ROI's dan de gemiddeldes van de in het onderzoek opgenomen steden.

Wonen

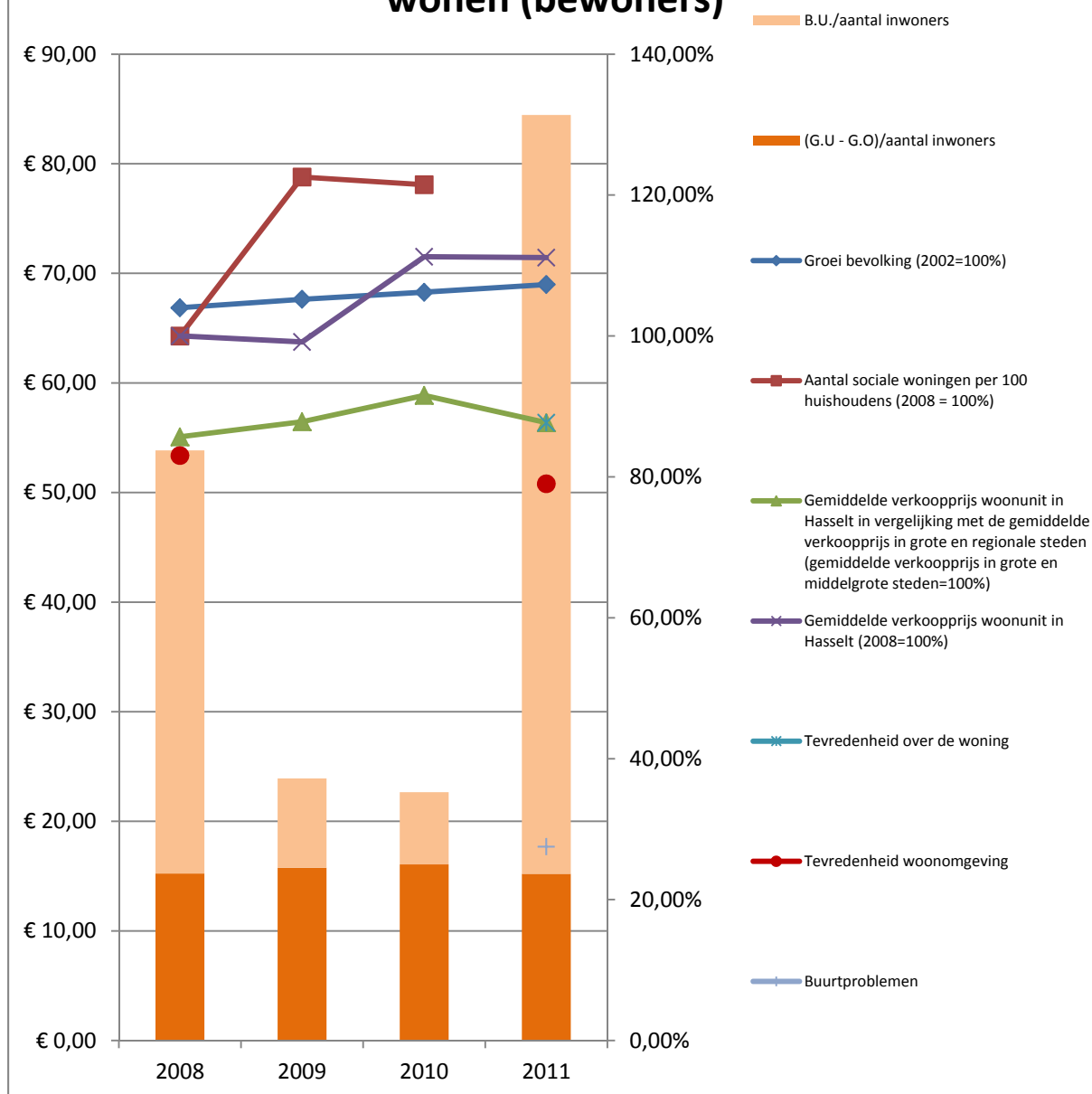
Prestatieparameters

De bevolking van Hasselt is in de periode 2008-2011 met 3.16% gestegen (71.543 → 73.807). Hasselt kent een gelijkaardige groei t.o.v. andere grote en regionale steden. Het aantal sociale woningen stijgt sneller dan de bevolkingsaan groei: het aantal sociale woningen per 100 huishoudens stijgt met 21,47%. De bevolking van Hasselt groeit aan, bijgevolg stijgt ook de vraag naar woningen en dit wordt weerspiegeld in een stijging van de gemiddelde verkoopprijs van een woonunit van 11%, terwijl dat voor de grote en regionale steden slechts 9% is. De tevredenheid over de woonomgeving is gedaald (83.03% → 79.03%).

Financiële gegevens

De netto gewone uitgaven per inwoner zijn in reële termen status quo gebleven in de periode 2008-2011. Daarentegen zijn de buitengewone uitgaven in 2011, vergeleken met die van 2008, met 79,35% gestegen (38,61 → 69,25). De grootste toename van de buitengewone uitgaven gebeurde in 2011 in de vorm van aankopen van niet-bebouwde bouwgronden en andere terreinen.

Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening: wonen (bewoners)

Return on investment

Het berekende ROI-cijfer daalt in 2011 vergeleken met dat van 2008 met 34%, nadat er in 2009 en 2010 een stijging was met respectievelijk 129% en 148% ten opzichte van 2008. Dit is vooral te wijten aan de lagere gependeerde financiële middelen in 2009 en 2010. Deze financiële middelen zijn in 2011 weer gestegen t.o.v. deze van 2008, 2009 en 2010. De meeste prestatieparameters stijgen lichtjes van 2008 naar 2011.

Verschilanalyse

In vergelijking met de andere steden opgenomen in het onderzoek, realiseert Hasselt lagere deelROI's (bevolkingsgroei, sociale woningen, verkoopprijzen vastgoed en tevredenheid van de woonomgeving) in 2008 en 2011, en hogere deelROI's (bevolkingsgroei, sociale woningen, verkoopprijzen vastgoed en tevredenheid van de woonomgeving) in 2009 en 2010 (met uitzondering van de lagere deelROI sociale woningen in 2010).

De lagere globale ROI's voor het beleidsdomein wonen voor 2008 en 2011 zijn te verklaren door de grote stijging in de buitengewone uitgaven. In 2009 en 2010 zijn de buitengewone uitgaven gedaald en zijn de globale ROI's voor het beleidsdomein wonen hoger.

Onderwijs

Prestatieparameters

De tevredenheid over het onderwijsaanbod in Hasselt is groot: 92.80% in 2011.

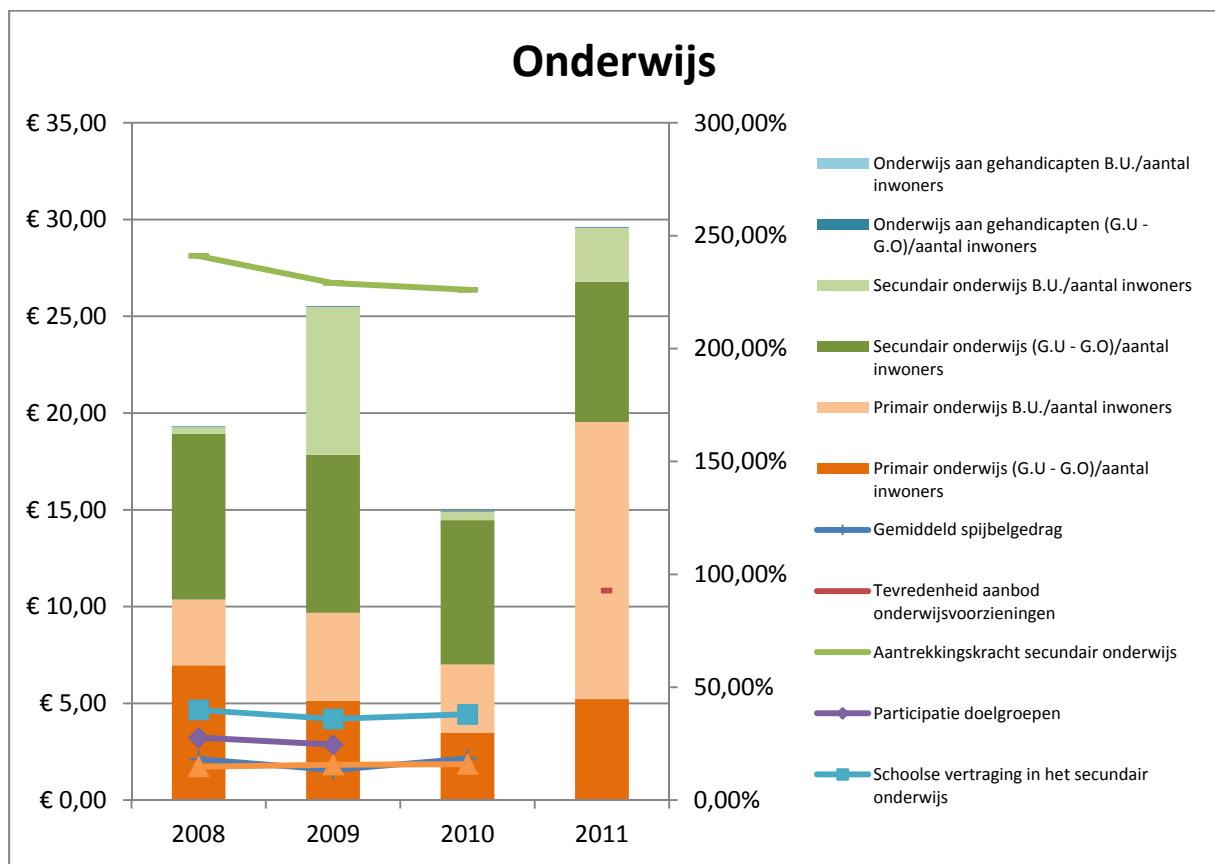
Ook de aantrekkingskracht van het secundair onderwijs (aantal jongeren ingeschreven in het secundair onderwijs t.o.v. het aantal Hasseltse jongeren ingeschreven in secundaire scholen) is groot, ook t.o.v. het gemiddelde van de andere steden (meer dan 50% meer) maar dalend (2008: 241% → 226% in 2010). In de periode 2008-2011 is het spijbelgedrag status quo in het deeltijds secundair onderwijs en stijgt het lichtjes in het lager en voltijds secundair onderwijs. De participatie van allochtonen in onderwijsactiviteiten (2008–2009) stijgt in het voltijds BSO en daalt in het deeltijds BSO. De participatie van werkzoekenden (2008–2010) daalt in 2009 en stijgt terug lichtjes in 2010. De schoolse vertraging (2008-2010) is in 2010 met 4.76% gedaald t.o.v. 2008.

Financiële gegevens

Bij de financiële gegevens vinden we 3 rubrieken terug: primair onderwijs, secundair onderwijs en onderwijs aan gehandicapten.

Wat het primair onderwijs betreft, dalen de gewone netto-uitgaven per inwoner lichtjes terwijl in 2011 de buitengewone uitgaven per capita enorm stijgen. In 2011 heeft men buitengewoon onderhoud van gebouwen uitgevoerd.

Voor het secundair onderwijs dalen de netto-uitgaven per inwoner. De buitengewone uitgaven per inwoner zijn in 2009 zeer sterk en in 2011 sterk gestegen: in 2009 heeft men buitengewoon onderhoud van gebouwen uitgevoerd en in 2011 heeft men buitengewone aanpassingswerken aan schoolgebouwen en aankoop van machines, exploitatiematerieel en uitrusting voor het kunstonderwijs uitgevoerd.

Wat het onderwijs aan gehandicapten betreft, zijn de netto-uitgaven (€ 0,04) en buitengewone uitgaven (€ 0,00) status quo gebleven.

Return on investment

De berekende ROI's voor onderwijs zijn hoog in 2008, dalen in 2009 en stijgen sterk in 2010. We stellen vast dat de ROI's voor onderwijs de trend van de uitgegeven financiële middelen vooral volgen. De prestatieparameters blijven in de onderzochte periode tamelijk stabiel. Als de uitgaven stijgen, daalt bijgevolg de ROI en omgekeerd. Omdat er te weinig prestatieparameters voorhanden zijn voor 2011 werd er voor dit jaar geen ROI berekend.

Verschilanalyse

De globale ROI voor onderwijs in Hasselt ligt in 2008 hoger (27,44%) t.o.v. het gemiddelde van de andere steden, in 2009 daalt de globale ROI voor onderwijs tot 21.75% om in 2010 terug te stijgen tot 34,97%. Het positieve verschil t.o.v. het gemiddelde wordt in de periode 2008-2010 groter.

Bedrijven

Prestatieparameters

Het aantal zelfstandigen in Hasselt is tussen 2008 en 2011 met 2,95% gestegen (2.704→2.784), vanaf 2000 zelfs met 13,4%, terwijl dit in de grote en regionale steden slechts met 2,2% is. Alhoewel het aantal Hasseltse zelfstandigen is gestegen, is het aandeel zelfstandigen en helpers in hoofdberoep t.o.v. de totale actieve bevolking lichtjes gedaald tussen 2008 en 2010, van 10,8% naar 10,7%.

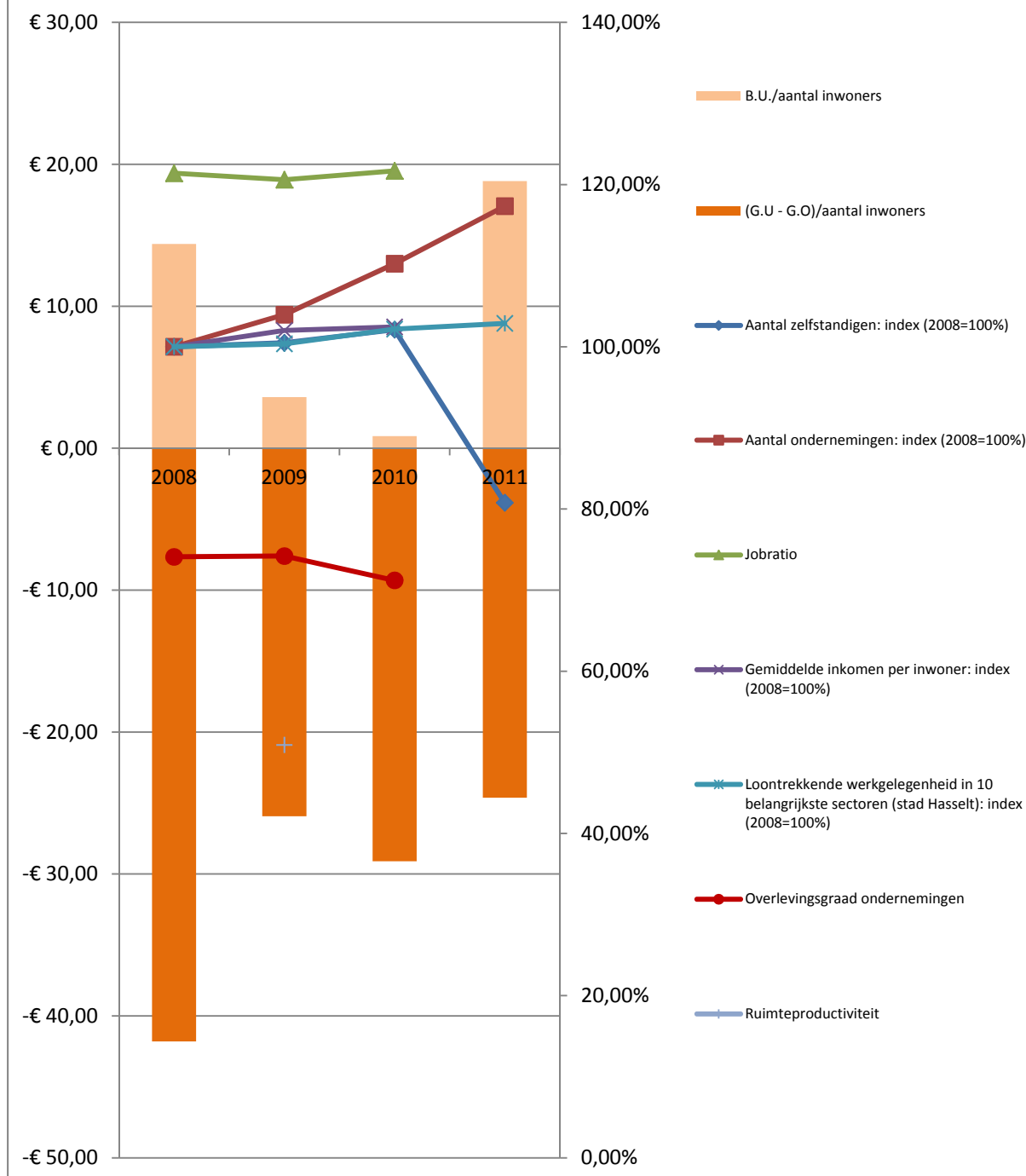
Het aantal Hasseltse ondernemingen (2008-2011) is zelfs nog sterker gestegen: +17,33% (3.201→3.756). Vanaf 2000 is er een groei van het aantal Hasseltse bedrijven met 51% (bij de grote en regionale steden stegen deze met 32%). De nettogroeiratio, (opgerichte – verdwenen ondernemingen)/ actieve ondernemingen * 100, steeg tussen 2008 en 2011 van 2,2% naar 3,2%. De overlevingsgraad van de ondernemingen (dit is het aandeel ondernemingen met hoofdzetel in de stad, die na 5 jaar nog actief zijn) daalde van 74,10% in 2008 naar 71,20% in 2010.

Het aandeel zelfstandigen steeg in de periode 2008-2010 (zie hierboven), het aantal jobs t.o.v. de totale actieve bevolking steeg van 121,4% in 2008 tot 121,7% in 2010. Een percentage boven 100% betekent dat het aantal jobs het aantal mensen in de Hasseltse actieve bevolking overstijgt. Ditzelfde fenomeen vinden we terug bij de andere grote en regionale steden, maar in mindere mate (2008:106,9% en 2010: 105,4%). Deze werkgelegenheid zorgt met 17.558€ voor een hoger gemiddeld inkomen (+12,92%) dan in de andere grote en regionale steden en kende wel in de periode 2008-2010 een hogere groei (+2,44%) dan de gemiddelde groei in inkomen van de grote en regionale steden (+0.67%).

De loontrekkende werkgelegenheid in Hasselt steeg in de periode 2008-2011 met 2,87% (54.557→56.126). Deze tewerkstelling wordt in 2011 gerealiseerd in volgende deelsectoren: onderwijs (10,44%), detailhandel en handelsbemiddeling met uitzondering van de handel in auto's en motorfietsen (8,68%), terbeschikkingstelling personeel (7,57%), openbaar bestuur en defensie en verplichte sociale verzekering (7,32%), groothandel en handelsbemiddeling met uitzondering van de handel in auto's en motorfietsen (6,80 %), opslag en vervoerondersteunende activiteiten (6,44%), menselijke gezondheidszorg (3,91%), maatschappelijke dienstverlening zonder huisvesting (3,69%), eet- en drinkgelegenheden (3,34%), diensten in verband met gebouwen en landschapsverzorging (2,70%), overige (39,09%).

De investeringen in Hasseltse bedrijven daalden in vergelijking met 2004 (totale investeringen in 2004 = 100%) tot 52,3% in 2008 en in 2009 nog verder tot 45,4%. De toegevoegde waarde van de Hasseltse bedrijven bleef wel groeien van 2004 tot 2008 met 32% en 28,3% in 2009.

Handel, nijverheid en middenstand: bedrijven

Kennis en creativiteit lijken aan belang te winnen. Het aandeel zelfstandigen in kennisintensieve en creatieve sectoren steeg in de periode 2008-2011 van 31,10% naar 33,90%. Bij de werknemers bedraagt dit percentage in 2009 zelfs 59,80%.

Financiële gegevens

Bij de financiële gegevens vinden we de rubriek handel, nijverheid en middenstand terug. Het netto saldo van de gewone uitgaven is meestal negatief: er zijn meer gewone ontvangsten dan gewone uitgaven.

De buitengewone uitgaven kennen grote schommelingen: in 2009 en 2010 zijn er nauwelijks buitengewone uitgaven, in 2008 voor 14,39€ per capita en in 2011 18,82€ per capita (in reële termen van 2008).

Deze stijging in buitengewone uitgaven, zowel in 2008 als in 2011, kunnen grotendeels verklaard worden. In 2008 zijn er buitengewone overdrachten (bijdragen in kapitaal aan andere overheidsinstellingen voor specifieke doeleinden) en buitengewone aankopen van industrieterreinen uitgevoerd. In 2011 zijn er buitengewone aanpassingswerken aan andere gebouwen uitgevoerd.

Return on investment

Van 2008 tot en met 2011 zijn de bedragen (G.U - G.O. + B.U.)/inwoners negatief.

De prestatieparameters voor het beleidsdomein bedrijven worden gerealiseerd zonder dat er een netto-uitgave tegenover staat. Dat is uitstekend voor de ROI's.

Verschilanalyse

De berekening en de interpretatie van de ROI's verloopt voor dit beleidsdomein moeilijker omdat er negatieve ROI's opduiken, omwille van de negatieve netto uitgegeven bedragen in verschillende steden. Steden hebben negatieve ROI's als er negatieve financiële bedragen zijn. Negatieve ROI's zijn dus beter dan positieve ROI's. Bovendien zijn lage negatieve ROI's beter dan hoge negatieve ROI's, omdat deze duiden op hogere negatieve bestedingen. Dit maakt dat het weinig zinvol is om gemiddelde ROI's te berekenen: enkel een vergelijking tussen de afzonderlijke steden is mogelijk.

Werken

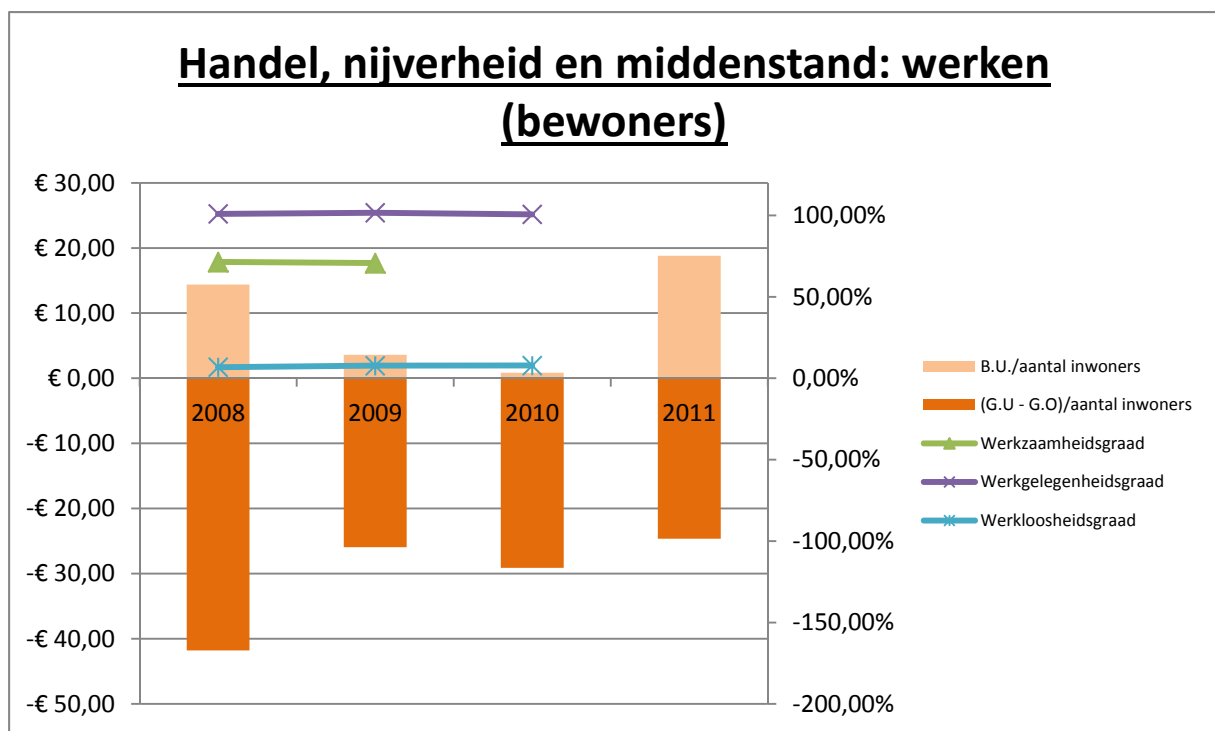
Prestatieparameters

We bekijken eerst de participatie van de bevolking in de arbeidsmarkt, vervolgens komt de werkloosheid aan bod.

Bij de participatie van de bevolking in de arbeidsmarkt worden volgende parameters gehanteerd: werkzaamheidsgraad, werkgelegenheidsgraad en de jobratio. Er zijn gegevens beschikbaar voor de periode 2008-2010. De werkzaamheidsgraad, d.i. het aandeel van de

werkenden in de bevolking op arbeidsleeftijd (20-64j.), daalt van 71,40% in 2008 naar 70,70% in 2009, alhoewel de werkgelegenheidsgraad (dit zijn het aantal jobs in verhouding tot de bevolking op arbeidsleeftijd 18-64j.) stijgt van 100,90% in 2008 naar 101,60% in 2009. In 2010 daalt de werkgelegenheidsgraad echter naar 100,60%. De jobratio (dit is het aantal jobs in verhouding tot de bevolking op beroepsactieve leeftijd (20-64j.) daarentegen, stijgt van 121,40% in 2008, naar 121.70% in 2010 (in 2009 was er een lichte daling naar 120,60%).

De werkloosheidscijfers volgen de eerder negatieve trend van de participatiecijfers van de bevolking aan de arbeidsmarkt. De werkloosheid voor de bevolking in zijn geheel stijgt van 6,75% in 2008, 7,67% in 2009 naar 7,8% in 2010, waarbij voor de periode van 2008 tot 2010 de langdurige werkloosheid toenam met 16,86%, de werkloosheid bij jongeren met 29,19% en de werkloosheid bij allochtonen met 31,91%. Het is ook niet te verwonderen dat in deze periode ook de spanningsfactor (dit is de verhouding van het aantal beschikbare niet-werkende werkzoekenden per beschikbare vacature) stijgt (2,0(2008)→2,5(2009) →2,2(2010)).

Financiële gegevens

Omdat werken en bedrijven twee beleidsdomeinen zijn die zeer nauw met elkaar verweven zijn, worden voor deze twee beleidsdomeinen dezelfde financiële gegevens gebruikt.

Return on investment

De ROI's zijn hoog voor 2008, 2009 en 2010, omdat de in het model opgenomen financiële netto bestede middelen negatief zijn in die periode.

Verschilanalyse

Ook hier kunnen enkel verschilanalyses gemaakt worden voor de steden afzonderlijk omwille van het verschijnsel van de negatieve ROI's.

Infrastructuur – netheid

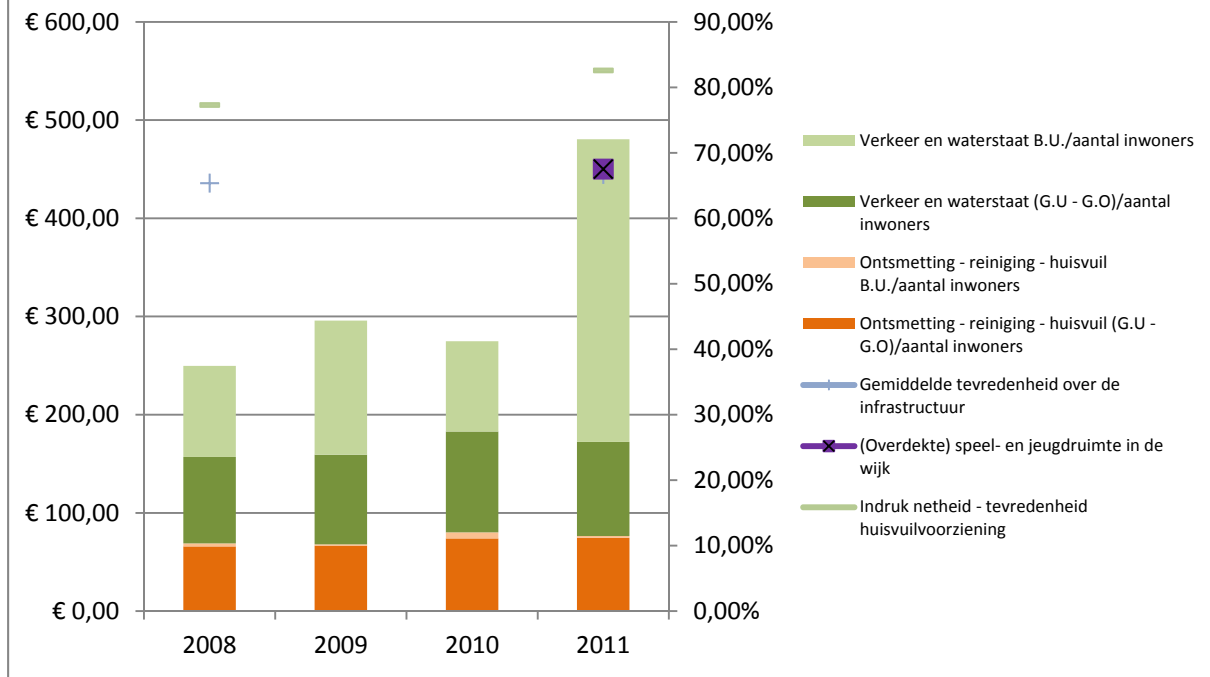
Prestatieparameters

De meting van de gemiddelde tevredenheid over de infrastructuur in Hasselt duidt op een verhoging van 1,33% in de periode 2008-2011. Deze slechts kleine verhoging is te wijten aan het feit dat er in 2011 bijkomende data beschikbaar zijn over de tevredenheid over andere onderdelen van de infrastructuur. Als we de gemiddelde tevredenheid voor 2008 en 2011 over dezelfde items berekenen, dan zien we een stijging van 3,63%. De tevredenheid over geschikte plekken voor de jeugd (+5,50%), over speelvoorzieningen (+9,30%) en over de uitstraling van de gebouwen in de buurt (+1,10%) nam toe. De tevredenheid over de uitstraling van straten, pleinen en parken, monumenten en gebouwen in de buurt nam af met 1,40%. De volgende items i.v.m. infrastructuur scoren qua tevredenheid hoog, meer dan 60% van de bevolking is er tevreden over in 2011: het aanbod van parkeerplaatsen voor bewoners in de buurt (66,90%), het aanbod van fietspaden in de buurt (65,60%), de staat van de wegen (61,10%) en de staat van voet- en fietspaden (63,90%).

Bovenstaande cijfers geven een beeld van de tevredenheid van de bewoners, over twee onderdelen bestaan er echter ook harde cijfers, nl. speelruimte in de wijk en overdekte jeugdruimte in de wijk. 62% van de inwoners woont in 2011 binnen 400 meter loopafstand van een speelruimte en 73% woont binnen 1000 meter loopafstand van een overdekte jeugdruimte.

81,90% van de bewoners vindt dat de straten en voetpaden in hun buurt over het algemeen netjes zijn in 2011, dit is een stijging van 5,30% t.o.v. 2008. In de periode 2008-2011 is men echter iets minder tevreden over de netheid in de stad, gezien de daling met 3,50%. 74,50% van de bewoners hebben in 2011 een positieve indruk over de netheid in de stad (stadscentrum netjes, pleinen en parken in de stad goed onderhouden). De tevredenheid over de huisvuilvoorzieningen werd in 2011 bevraagd en 91,30% van de inwoners is tevreden hierover.

Ontsmetting - reiniging - huisvuil: infrastructuur-netheid (bewoners)

Financiële gegevens

Bij de financiële gegevens voor het beleidsdomein infrastructuur en netheid gebruiken we twee rubrieken: zowel ontsmetting, reiniging en huisvuil, als verkeer en waterstaat.

De gewone netto-uitgaven voor ontsmetting, reiniging en huisvuil stijgen in de periode 2008-2011, en dit vooral in 2010 (12,33% t.o.v. 2008) en 2011 (13,36% t.o.v. 2008). De oorzaak kan hier gezocht worden in de lagere gewone ontvangsten met relatief stabiel blijvende gewone uitgaven.

De buitengewone uitgaven voor ontsmetting, reiniging en huisvuil dalen in 2009 en 2011 t.o.v. 2008. In 2010 is er echter een stijging van 104,86% t.o.v. 2008. Deze bijzondere uitgaven in 2010 zijn besteed aan aankopen voor huisvuilverwerking en aankopen voor openbare reiniging.

De financiële middelen gespenseerd aan verkeer en waterstaat stijgen wel spectaculair: +118,22% in de periode 2008-2011.

De gewone netto-uitgaven stijgen in de periode 2008-2010 met 16.61%. In 2011 zijn deze gedaald met 6,60% t.o.v. 2010. De oorzaak moet gezocht worden in licht stijgende gewone uitgaven in de periode 2008-2011 met gedaalde gewone ontvangsten voor 2010 en 2011.

De buitengewone uitgaven per capita stijgen in 2009 met 47% t.o.v. 2008, in 2009 zijn ze status quo met 2008 en in 2011 zijn ze met 232% gestegen t.o.v. 2008.

In 2009 werden er buitengewone uitgaven besteed aan infrastructuurwerken (wegenwerken, aanleg van waterleidingen, ...) en voor aankoop van industriële- en exploitatiegebouwen voor parkeerplaatsen.

In 2011 werden er buitengewone uitgaven besteed aan aankoop van gronden en wegenwerken in uitvoering (Blauwe Boulevard).

Return on investment

Alle prestatieparameters zijn gestegen in de periode 2008-2011. De prestatieparameter (overdekte) speel- en jeugdruimte in de wijk bedraagt voor 2011 67.50% (deze was nog niet aanwezig in 2008). Ondanks deze positieve evolutie van deze prestatieparameters is er toch een daling van de ROI's omwille van de stijgende uitgaven, en dan vooral die van de buitengewone uitgaven bij verkeer en waterstaat. Er werden enkel ROI's berekend voor 2008 en 2011, omdat enkel voor deze jaren prestatieparameters beschikbaar zijn.

Verschilanalyse

Ondanks de dalende trend bij de deelROI's en de stijgende globale ROI voor het beleidsdomein infrastructuur en nethed, realiseert Hasselt zowel voor 2008 en 2011 lagere ROI's dan het gemiddelde van de in het onderzoek opgenomen steden, alhoewel het verschil kleiner wordt in 2011.

Mobiliteit

Het beleidsdomein mobiliteit hangt nauw samen met het vorige beleidsdomein, in het bijzonder met infrastructuur.

Prestatieparameters

Voor mobiliteit zijn er meestal enkel gegevens beschikbaar voor 2011, het is bijgevolg onmogelijk om evoluties te bespreken.

Het percentage bewoners dat tevreden is over het aanbod aan haltes openbaar vervoer in de buurt en over het aanbod van bussen in de buurt is vrij groot in 2011, respectievelijk 87,2% (87,0% in 2008) en 86,6%. Dit wordt ook gestaafd door het objectieve gegeven dat in 2011 65,9% van de bevolking binnen 500 meter loopafstand woont tot openbaar vervoer

met minimumfrequentie. Men is dus tevreden over het aanbod, alhoewel een groot deel van de bevolking op meer dan 500 meter loopafstand tot het openbaar vervoer woont.

Het bezit van een wagen per 1000 inwoners is zeer licht gestegen met +2,58% in de periode 2008-2011 (503 → 516). In 2011 zegt 91,10% van de bevolking in het bezit te zijn van een wagen, 92,10% is in het bezit van een fiets en 26,90% bezit een abonnement van het openbaar vervoer.

De verplaatsingen in de vrije tijd in 2011 gebeuren voornamelijk (98%) met de wagen (62,70% als bestuurder en 35,30% als passagier), met de fiets (42,40%), te voet (38,60%), met de bus (20,10%) en met de trein (7,50%).

Ongeveer dezelfde rangorde vinden we terug bij de verplaatsingen naar het werk of de school in 2011, alhoewel het wagengebruik iets minder overheerst en de verplaatsingen te voet veel minder talrijk worden. Hierdoor overtreffen de verplaatsingen met de fiets die te voet ruimschoots, en ook de trein wordt belangrijker: in 2011 verplaatst men zich naar het werk of de school met de wagen (82,20%, waarvan 68,30% als bestuurder en 13,90% als passagier), de fiets (29,60%), te voet (17,10%), met de bus (14,00%) en met de trein (8,80%). Verder stelt 94,50% van de inwoners dat ze het centrum van de stad gemakkelijk kunnen bereiken.

Financiële gegevens

De financiële gegevens die we koppelen aan het beleidsdomein infrastructuur vinden we terug in de rubriek verkeer en waterstaat, die reeds besproken is bij het beleidsdomein infrastructuur en netheid.

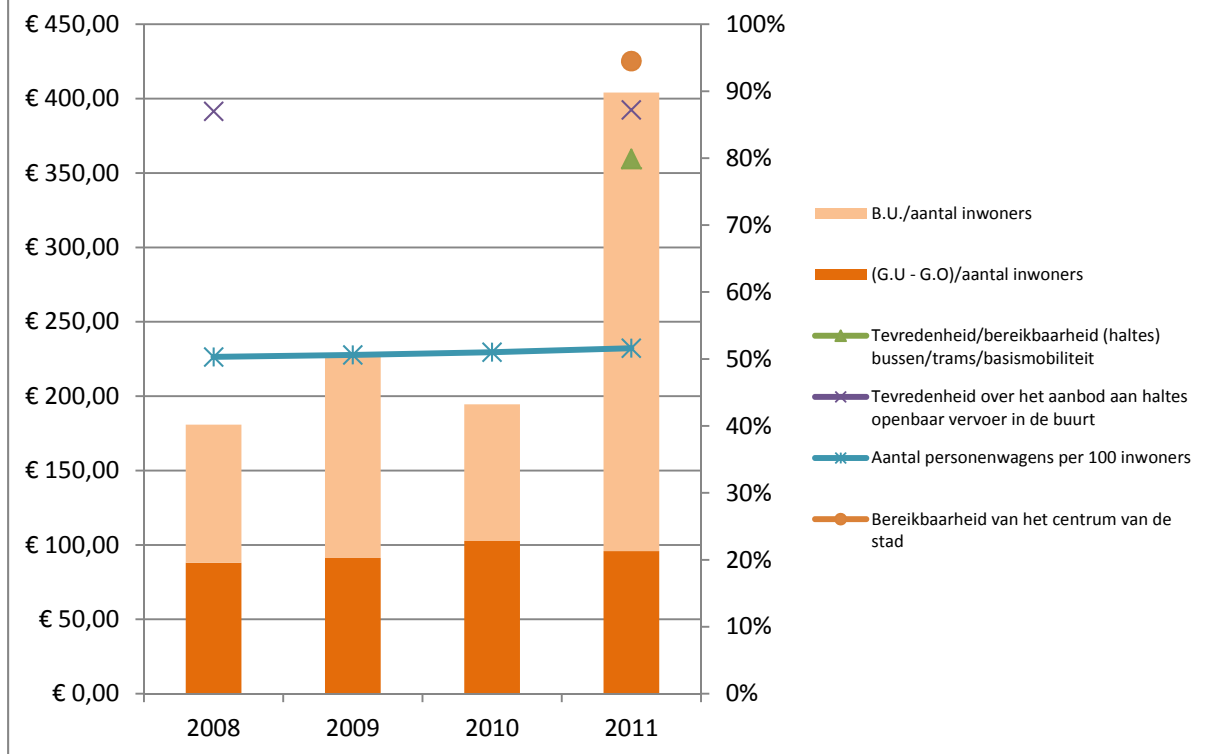
Return on investment

Enkel wat de tevredenheid over het aanbod aan haltes van openbaar vervoer betreft, hebben we, door de beschikbaarheid van de gegevens, een ROI voor zowel 2008 als 2011 kunnen berekenen. We stellen hier een daling vast van de deelROI, die te verklaren valt door een grote stijging van de financiële middelen (+118,22%), ondanks een lichte stijging van de prestatieparameter (+0.20%) .

Verschilanalyse

Zowel de globale als alle deelROI's liggen lager dan het gemiddelde. De deelROI van de tevredenheid over het aanbod aan haltes van het openbaar vervoer vertoont een zeer lichte stijging.

Verkeer en waterstaat: mobiliteit (bewoners)

Veiligheid

Prestatieparameters

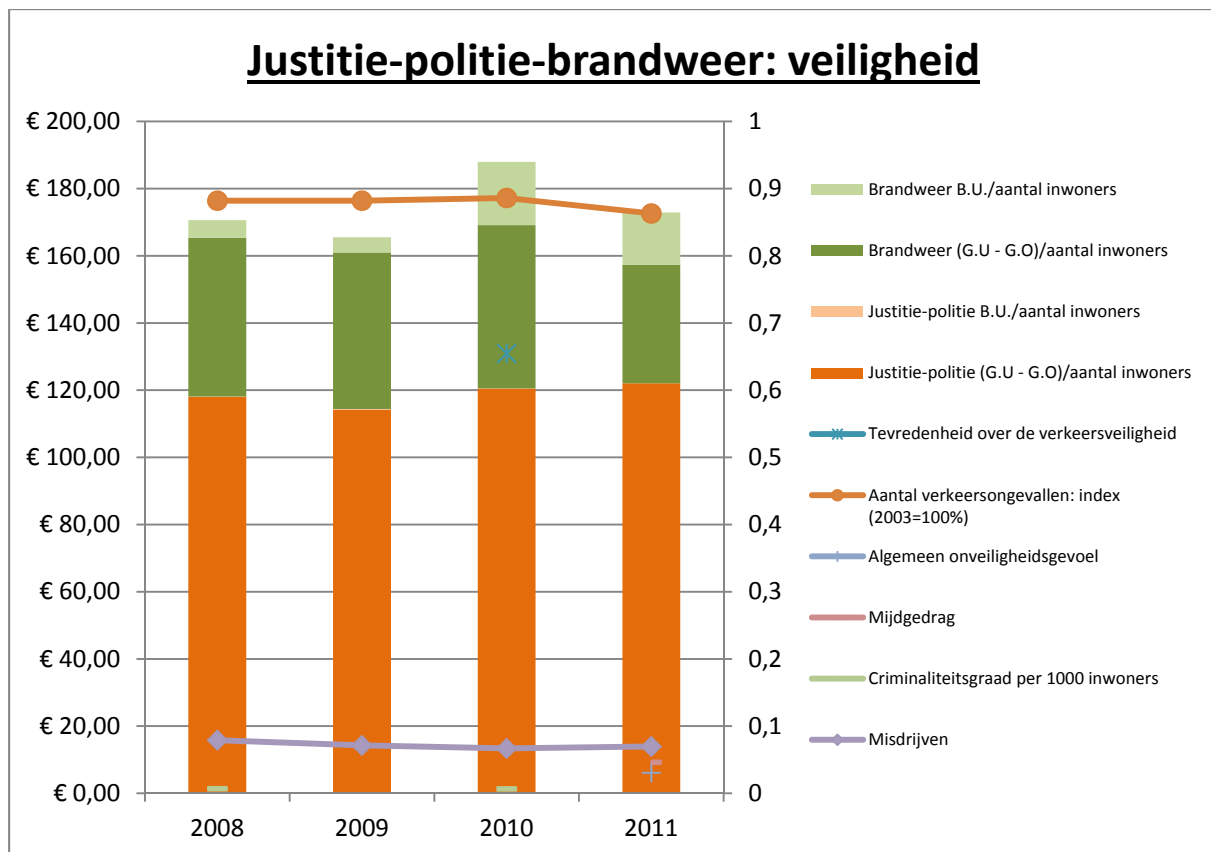
Bij de prestatieparameters komen volgende onderdelen aan bod: tevredenheid over de verkeersveiligheid, het aantal verkeersongevallen, het algemeen onveiligheidsgevoel, mijddedrag, en de criminaliteitsgraad.

65,45% van de bewoners van Hasselt is in 2011 tevreden over de verkeersveiligheid, waarbij de tevredenheid over de verkeersveiligheid van de schoolomgeving hoger (71,90%) is dan de tevredenheid over de verkeersveiligheid van fietspaden (59,00%). Gegevens over voorgaande jaren zijn niet beschikbaar.

Voorgaande cijfers zijn gebaseerd op bevragingen van de bewoners, de cijfers rond het aantal verkeersongevallen uiteraard niet. We zien over de periode 2008-2011 een daling van het aantal verkeersongevallen met 2,22% (495 → 484) terwijl er een lichte stijging is met 2,58% van het aantal wagens in dezelfde periode. Als we het aantal verkeersongevallen in 2011 vergelijken met het aantal in het jaar 2003, dan zien we nog een sterkere daling: - 13,70%. Ook het aantal ongevallen met fietsers (-14,88%) is in de periode 2008-2011 zeer sterk gedaald.

3,60% van de bevolking ervaart altijd of vaak algemene onveiligheidsgevoelens in de buurt, 2,50% ervaart dit algemene onveiligheidsgevoel in de stad. Opvallend is dat een groter percentage van de bevolking zegt altijd of vaak bepaalde plekken in de buurt (4,80%) of in de stad (4,40%) te mijden, omwille van de risico's op onveiligheid. Een tweede constatacie is dat mensen zich doorgaans veiliger voelen in de stad in zijn geheel dan in hun eigen buurt. Hasselt is de enige centrumstad waar dit het geval is.

Het aantal geregistreerde diefstallen en afpersingen en het aantal geregistreerde misdrijven tegen eigendom zijn lichtjes gedaald in Hasselt in de periode 2008-2011, met respectievelijk 0,94% en 0,12%. Het aantal geregistreerde misdrijven tegen de lichamelijke integriteit is lichtjes gestegen met 0,12%. De andere geregistreerde misdrijven zijn nagenoeg stabiel gebleven: autodiefstal (2008-2010: -0,06%), handtasdiefstal (2008-2010: +0,01%) en woninginbraak (+0,03%).

Financiële gegevens

De relevante financiële rubrieken zijn hier: justitie-politie en brandweer.

De budgetten (gewone uitgaven – gewone ontvangsten + buitengewone uitgaven per capita) voor justitie en politie stijgen lichtjes in de periode 2008-2011 met 3,33%. Voor elk jaar geldt

dat het gewone netto resultaat bijna het volledige budget beslaat (gemiddeld 99,95%). De gewone uitgaven bedroegen 9,79 miljoen euro in 2008 en zijn zeer licht gestegen in de daaropvolgende jaren, naar 11,03 miljoen euro in 2011. De gewone ontvangsten zijn ook zeer licht gestegen (1,3 miljoen euro in 2008, 1,6 miljoen in 2009 en 2010 en 1,4 miljoen in 2011).

De budgetten voor de brandweer zijn in de periode 2008-2011 met 3,12% gedaald. De gewone netto-uitgaven in 2008 en in 2009 maken respectievelijk 90% en 91% uit van de budgetten. Voor 2010 en 2011 is dit gedaald tot 72% en 69%. De oorzaak hiervan is dat de buitengewone uitgaven per capita in 2010 en 2011 verdriedubbeld zijn tegenover deze van 2008 en 2009 (5,24€ in 2008, 4,97€ in 2009, 18,80€ in 2010 en 15,60€ in 2011). De stijging in de buitengewone uitgaven is voornamelijk te wijten aan uitgaven voor aankoop van speciale en andere voertuigen en voor aankoop van machines, exploitatiematerieel en uitrusting in 2010 en in 2011. Ondanks deze stijging liggen de totale budgetten per capita zowel voor justitie-politie als voor brandweer gemiddeld lager dan het gemiddelde van de in het onderzoek opgenomen steden.

Return on investment

De deelROI's en de globale ROI van veiligheid blijven redelijk stabiel in de periode 2008-2011 door de stabiliteit van de totale budgetten voor justitie-politie en brandweer .

Verschilanalyse

De globale budgetten per capita van Hasselt liggen lager dan het gemiddelde voor justitie-politie en voor de brandweer, terwijl de cijfers voor alle prestatieparameters hoger liggen. Dit maakt dat Hasselt hogere deelROI's en een hogere globale ROI heeft voor het beleidsdomein veiligheid.

Zorg en sociaal

Prestatieparameters

Volgende onderwerpen komen aan bod: tevredenheid over de capaciteit van kinderopvang in de buurt, het aanbod van huisartsen in de buurt, het aanbod aan zorgvoorzieningen voor ouderen in de buurt, voorzieningen voor opvang van armen, vreemdelingen en werklozen, de betaalbaarheid van zorg en opvang en inburgering en integratie.

De tevredenheid over de capaciteit van kinderopvang in de buurt is in de periode 2008-2011 gestegen met 6,20% (62,00%→68,20%). Deze tevredenheid kan verklaard worden vanuit de andere cijfergegevens rond kinderopvang. Het totaal aantal kinderopvangplaatsen (+13,95%), het aantal kinderopvangplaatsen voorschoolse opvang (+11,90%) en het aantal kinderopvangplaatsen buitenschoolse opvang is gestegen (+17,21%) in de periode 2009-

2011. Bovendien woont 88% van de inwoners in 2011 binnen 1 km loopafstand van voorschoolse opvang.

De tevredenheid over het aanbod van huisartsen in de buurt daalt van 92,00% in 2008 naar 87,60% in 2011.

62,20% van de inwoners in 2011, ouder dan 55 jaar, vindt dat er voldoende zorgvoorzieningen voor ouderen zijn in de eigen buurt. Dit is een daling van 1,10% t.o.v. 2008. Deze daling in tevredenheid kan ook worden onderbouwd vanuit objectief cijfermateriaal. Het aantal erkende plaatsen in residentiële opvang is in Hasselt met 0,80% gedaald in de periode 2008-2010. In 2011 woont 47,70% van de inwoners binnen een straal van 1.500 m van een woonzorgcentrum en 45,20% binnen een straal van 1.500 m van een serviceflat.

Voor het aantal inwoners dat tevreden is over de voorzieningen voor opvang van armen, vreemdelingen en werklozen zijn ook enkel cijfers beschikbaar voor het jaar 2011. Het gemiddelde aantal inwoners dat tevreden is over de voorzieningen voor opvang van deze doelgroepen is 46,30%. Dat aandeel ligt iets lager voor de voorzieningen van opvang van armen (44,00%) en opvang van vreemdelingen (42,70%), en hoger voor opvang van werklozen (52,20%).

Wat de betaalbaarheid van zorg en opvang betreft, worden er twee prestatieparameters gebruikt: het niet-tijdig betalen van de gezondheidszorg en het geen beroep doen op zorg omwille van de kostprijs. In 2008 deed 9,30% van de Hasseltse bevolking geen beroep op zorg en opvang omwille van de kostprijs. In 2011 kon 4,20% van de bevolking de gezondheidsuitgaven niet (op tijd) betalen omwille van financiële redenen.

Als laatste komt inburgering en integratie aan bod. Het aantal vreemdelingen per 1.000 inwoners is in de periode 2008-2011 gestegen met 16,67% (46,2→ 53,9).

Het aantal inburgeraars dat een inburgeringsattest heeft behaald, steeg in 2010-2011 met 53,47% (144→221), terwijl het aantal vreemdelingen in die periode slechts met 6,10% steeg. Hier vond duidelijk een inhaalbeweging plaats.

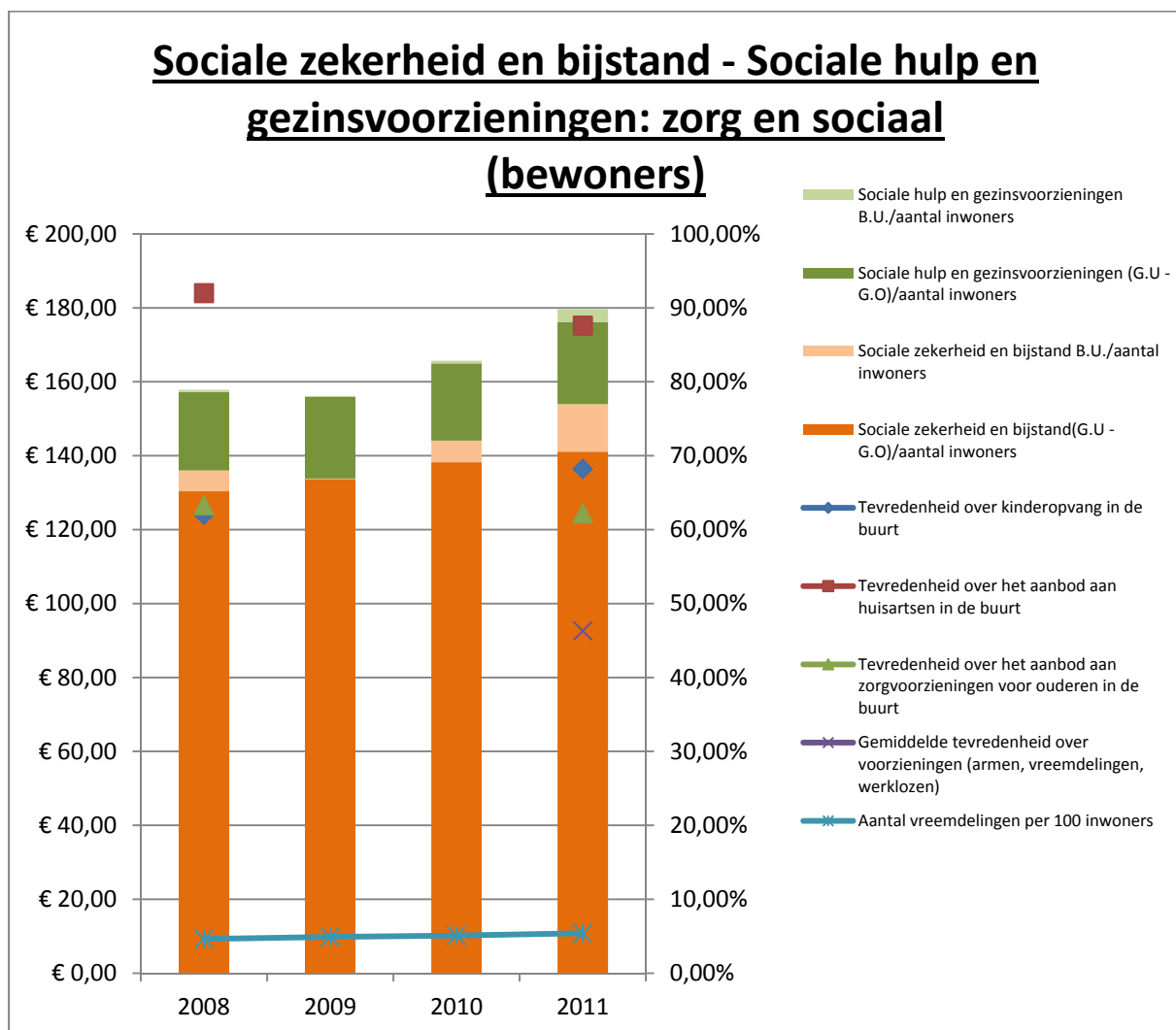
Financiële gegevens

Bij de financiële gegevens zijn twee rubrieken relevant: sociale zekerheid, bijstand en sociale hulp, voorzieningen.

Bij sociale zekerheid en bijstand zien we een reële stijging van de bedragen met 13,20% (2008-2011). Deze stijging is toe te schrijven aan een sterke procentuele verhoging (+128,37%) van de buitengewone uitgaven per capita in 2011 en ook stijgende gewone netto-uitgaven in de periode 2008-2011 (+8,21%). De stijging van de buitengewone uitgaven

is grotendeels te verklaren door de overdrachten voor bejaardenzorg/seniorenwerking, bijdragen in kapitaal aan andere overheidsinstellingen voor gebouwen in 2011.

Bij de sociale hulp en gezinsvoorzieningen zien we een reële stijging met 17,64% die voor het grootste gedeelte toe te schrijven is aan de stijging van de buitengewone uitgaven en in mindere mate aan de zeer lichte stijging van de gewone netto uitgaven. De stijging van de buitengewone uitgaven in 2011 (+491,37% t.o.v. 2008) is toe te schrijven aan de uitvoering van aankopen van industriële en exploitatiegebouwen voor buitenschoolse opvang.

Return on investment

De globale ROI voor zorg en sociaal daalt met 0,1632%. Enerzijds stijgen de bestede bedragen. Anderzijds zijn er een aantal prestatieparameters die een negatieve evolutie kennen: de tevredenheid over het aanbod van zorgvoorzieningen voor ouderen en de

tevredenheid over het aanbod van huisartsen in de buurt . Er is echter een vooruitgang te constateren over de tevredenheid over de capaciteit aan kinderopvang.

De drie deelROI's (de tevredenheid over kinderopvang in de buurt, het aanbod aan zorgvoorzieningen voor ouderen in de buurt en het aanbod van huisartsen in de buurt) voor Hasselt vertonen allen een daling.

Verschilanalyse

De globale ROI van zorg en sociaal ligt in Hasselt hoger dan het gemiddelde van de in het onderzoek opgenomen steden, zowel in 2008 als in 2011, doch het verschil is kleiner in 2011. De reden voor deze hogere ROI is vooral de lagere bestede financiële middelen van Hasselt.

In Hasselt liggen alle deelROI's hoger dan het gemiddelde (nl. die met betrekking tot de tevredenheid over de capaciteit van kinderopvang in de buurt, het aanbod van huisartsen in de buurt en het aanbod aan zorgvoorzieningen voor ouderen in de buurt).

Besluit

Hasselt is een stad die op tal van beleidsdomeinen relatief hoge ROI's haalt. Vooral in de beleidsdomeinen Vrije Tijd, Toerisme en Zorg en Sociaal realiseert Hasselt relatief hoge prestatieparameters met relatief beperkte middelen.

Bij vrije tijd valt op dat er een hoge tevredenheid van de bewoners over het aanbod is. De deelname van de bewoners aan de vrijetijdsactiviteiten is dan ook hoog terwijl de groei in het aantal aangeboden activiteiten hoger is dan gemiddeld.

Ook bij toerisme realiseert Hasselt een grotere groei in hotelovernachtingen en – aankomsten en in het aantal jobs in HORECA en toerisme (2008-2011).

Dit realiseert Hasselt met een budget dat lager ligt dan het gemiddelde.

Ook voor het beleidsdomein zorg en sociaal geldt dit: er is een relatief hoge tevredenheid van de bewoners over diverse aspecten van het luik zorg en sociaal terwijl de budgetten relatief laag liggen.